

A NAGY KÉK JELZÉS

A témákkal is úgy vagyunk, mint némely emberekkel.

Vannak barátságos témák, kedvesek, előzékenyek, ragaszkodók, hűségesek, törődésünket kamatostól visszafizetők. Ezekre mindig számíthatunk. S vannak rokonszenvesnek látszó témák, amelyek kezdetben a nyájas arcukat fordítják felénk, aztán, mihelyst lehet, megbokrosodnak, kiállhatatlanokká, nyügösekké, telhetetlenekké válnak. Időt, energiát, fáradságot rabolnak el tőlünk, és cserében vajmi keveset adnak. Ezek becsapnak bennünket.

Két tehetséges művész, Hegedűs Zoltán író és Nádasy László filmrendező ilyen téma csapdájába szorult.

Pedig a gondolat „hálásnak” ígérkezett!

Anusi a kispolgári őzike, terepjáró férjének őrizetéből, tucat-házasságának sablon-unalmából néhány napra a művészek rezervátumába kerül. Egy régi kastélyba, ahol költők, festők, színészek s más élőlények exkluzív naplopással töltik az idejüket. Olyasformán, ahogy a „művészi életformát” a legendákon hízalt sznobizmus elképzei. Anusi úgy néz rájuk, mint aki először lát ken-

gurut. Nagyképű eszmecseréiket, elmélyülést imitáló ödöngésüket, infantilis szórakozásaikat csodálattal figyeli. S amikor az irigyelt „szellemi előkelőségek” befogadják maguk közé — mert szépsége minden elvont esztétikumnál többet ér —, önmagát is saját irigysége tárgyának képzei. Hát még amikor a Latinovits-hoz kísértetiesen hasonlító, ezüstös tincsű költő és a Darvas Ivánt tökéletesen formázó drámaíró versengve akarja meghódítani! Akkor már úgy érzi, lábón is át tudna menni egy folyón. De Anusi csakhamar magához tér a narkózisból. Ráébred, hogy ebben a „nagystílűvé” álcázott közösségben egészen kishitű önzések, érdekek, indulatok munkálnak. A férfivágy, ha rímbe szedve is, mindig ugyanolyan hazugságokat állít elő. S a miniszterhelyettes parolája fontosabb egy fiatal nő ölelésénél. Anusi mindezt megérti, majd letér a „nagy kék jelzésről”, és elindul a férj turistabankansainak nyomában.

Úgy mondtam el a történetet, oly vonzóvá maszkírozva, ahogy az alkotók képzeletében először megjelenhetett.

Latinovits Zoltán és Káldi Nóra

Káldi Nóra és Darvas Iván

Mennyi alkalom arra, hogy jogos sérelmeinket költött formában kiéljük! Hány lehetőséget a „szakmai öngúnyra”: a brancsbéliség, a tekintélyimádat, a nagyképűség, a sznobizmus leleplezésére! Micsoda esély egy kitűnő szatírára!

A téma valóban előzékenynek látszik.

Rossz természetét csak akkor árulja el, amikor már a csapdájába estünk.

Ez a „kulturparadicsom” ugyanis valóságnak túl fantasztikus. Fantasztikusnak viszont szegényes.

A Kastély a „senki földjén” épült.

Gondoljunk csak a hazai létesítményekre. A Nemzeti Színház fűredi üdülőjére, a szigligeti Alkotóházra, vagy a mecseknádasdi Művésztelepre. Esetleg egy képzeletbeli épületre, amely a magyar művészekkel egyáltalán benépesíthető. És soroljuk nagyvonalúbb élményeink mellé a Magyar Tengerben lábvizet vevő, fürdőköpenyes öreg színészeket, a társalgóban barkochbázó íróházaspárokat, a hegyoldalban papírból tízóraihoz festőket. Mindaz, amit a film karikírozni kíván, a közép-európai éghajlatban is megterem.

De nem hajt olyan különleges virágokat, amelyeknek illatától el lehetne bódulni. Akár egy sznobizmustól fertőzeten fiatal nőszemélynek is. Vagy vegyük az ellenkező szélsőséget. A képzeletét. Gondoljunk a nyugati művész-klubokra, irodalmi teenager-partykra, sztárhappeningekre, Salvador Dalí ötlet-orgiáira. Ezek a látványosságokat és meglepetéseket kínáló, képzelet-mozgató rekvizitumok viszont a mi „művészvilágunk” színterére nehezen behelyettesíthetők.

Marad tehát: az átmenet. A járható középút. A hazai valósághoz igazított, konstruált „nagyvilágiaság”. Kiszínezve egy kispolgári lény szolid álmaival.

Marad: a szüntelen kompromisszum a lehetőségekkel.

Úgy hiszem, itt a téma nagy csapdája.

Hegedüs Zoltán és Nádasy László filmje nem tud sem teljesen a valósághoz kötödni, sem merészen elszakadni tőle. Hiába van tele jobbnáljobb megfigyelésekkel, jellemkarikatúrákkal, szövegi leleményekkel, rendezői trouvaille-okkal. A képz-

Tahi-Tóth László és Káldi Nóra

let, akár egy zsinegen tartott márdár: hiába száll fel, csak szűk körben tud röpködni. A készségesnek látszó téma az alkotókat keményen megdolgoztatja; új s még újabb ötleteket kíván; telhetetlensége már-már határtalan; a beléje táplált, kitűnő ötleteket viszont egyszerűen elnyeli. Az „atelier”-érdekességek, a művészvilág kurióz pózai, a nagyképűség és sznobizmus színjátékai nem elegendők ahhoz, hogy a hősnőt lelkileg „sokkolják”. Éjszakai filmvetítésre is szükség van. Reklámrevüire. Egy makett-csészealj megjelenésére az égbolton. És még ennyi sem elég. Az ötletekből mesterségesen előállított „mondenséget” meg kell pótolni a hősnő ábrándképeivel. Az antik lámpabúrában hajladozó táncospárral. A virágmezőben kinyíló fedelű luxusautóval. Ezek az „álombetétek” a szatirikusnak szánt filmben homályos elszíneződéseket képeznek. Lírai zsírfoltokat ejtenek. S az alkotók szándékával éppen elmentéses hatást váltanak ki.

A téma tehát állandó merevgörcsben tartja az író s a rendezőt: egy „képzelt realitás”, egy „abszurd valóság” nehézségeivel kell megküzdeniök. Folyton óvakodva attól, hogy se túl tényyszerűek, se túl elvontak ne legyenek. Így szatirizáló hajlamaik sem tudnak felszabadulni. Hegedűs Zoltán játékos leleményei a megvalósulás pillanatában megmerevednek. És Nádasy László rendezői ötletei is nehézkesen, libasorba állítva vonulnak át a vásznon.

A nagy kék jelzés főszerepét Káldi Nóra játssza. Kihívóbb arcocskával és mozgással, mint szerepéhez illelenék. Latinovits Zoltán és Darvas Iván egy „szíami ikerpárt” játszik: ugyanazt a karaktert, két kiadásban. Psota Irén latbaveti összes színészi pózait. Feltűnik még a vásznon Mezey Mária és András Iászló, Tahi Tóth László és Rubin Szilárd.

Ragályi Elemér képei frissek, elevenek, tehetségesek.

GALSAI PONGRÁC